OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto
Julkisoikeuden yksikkö
LsN Johannes Heikkonen

17.1.2019

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HE 288/2018 VP HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI ELÄINTAUTILAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Elinkeinovapaus

Esitys on valtiosääntöisesti merkityksellinen ennen kaikkea suhteessa perustuslain 18 §:ssä säädettyyn elinkeinovapauteen. Esityksen 59 a §:ssä säädettäväksi ehdotettava velvollisuus jakaa jäsenvaltioiden välisen matkustajaliikenteen ja postipalvelun asiakkaille tietoa kyseiseen liikenteeseen liittyvästä vakavasta eläintaudin leviämisvaarasta merkitsee ainakin jonkinasteista puuttumista elinkeinovapauteen.

Ehdotuksen tavoitteena on tehostaa eläintauteja koskevaa tiedotusta sellaisissa tilanteissa, joissa vakavaa tautia uhkaa levitä Suomeen toisesta Euroopan unioni jäsenvaltiosta. Kyseisellä esityksellä pannaan myös täytäntöön Euroopan unionin velvoitteita Suomessa.

Esityksessä säädettäväksi ehdotettava velvollisuuden sisältö on sen soveltamisalaan kuuluvien tautien ja toimijalle asettuvan velvoitteen luonteen osalta määritelty perustuslain 80 §:n kannalta riittävällä tavalla. Samaisen pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitä taudinpurkauksia 1 momentissa säädetty velvollisuus koskee ja voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä tiedonjakamistapaa koskevista vähimmäisvaatimuksista.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Jossain määrin ongelmallisempana rajoituksen täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden ja perustuslain 80 §:n kannalta on pidettävä esityksen 59 a §:n 1 momentissa säädettäväksi ehdotettavaa velvoitettuja toimijoita koskevaa sääntelyä. Erityisesti niiden toimijoiden rajaus, joita on pidettävä 59 §:n 1 momentin tarkoittamina ulkomaanmatkoja myyvinä matkanjärjestäjinä, jää esityksen perustelujen valossa jossain määrin epäselväksi. Sitä, että toimijoiden joukkoa täsmennettäisiin esityksessä esiin tuodusta ensisijaisesti 59 a §:n 3 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksella, ei voitane pitää perustuslain 80 §:n kannalta ongelmattomana.

Esityksen taustalla ovat yhteiskunnallisesti painavat terveyteen liittyvät tavoitteet, joilla voidaan tunnistaa liittymä myös perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle asetettuun velvollisuuteen edistää väestön terveyttä. Esityksen tavoitetta on pidettävänä hyväksyttävänä perusteena elinkeinovapauden rajoittamiselle.

Rajoituksen oikeasuhtaisuuden kannalta olennaisina on pidettävä sitä, että 59 a §:n 1 momentissa säädettäväksi ehdotettava velvollisuus edellyttää tietojen jakamista ”riittävällä ja toiminnan luonteeseen nähden tarkoituksenmukaisella tavalla”. Näin ollen säännös itsessään pitää sisällään velvoitteen laajuuden oikeasuhtaisuutta korostavan elementin. Esityksen 59 a §:ssä säädettäväksi ehdotettavaa elinkeinovapauden rajoitusta voidaan pitää perusratkaisuiltaan hyväksyttynä ja suhteessa sillä tavoiteltavaan väestön terveyteen liittyvään tavoitteeseen oikeasuhtaisena.